

N:o 57.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående försäljning af nuvarande kyrkoherdebostället i Åmåls stads- och landsförsamlingars pastorat samt byggande af ny prestgård i Åmåls stad; gifven Stockholms slott den 28 mars 1896.

Med åberopande af bilagda protokoll öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva, att nuvarande kyrkoherdebostället i Åmåls stads- och landsförsamlingars pastorat $\frac{1}{2}$ mantal Hanebol må försäljas och bostadsgård åt kyrkoherden i pastoratet i stället inrättas inom Åmåls stad, med iakttagande af följande vilkor och bestämmelser:

att försäljningen, som må afse bostället i dess befintliga skick, skall ske å offentlig, vederbörligen kungjord auktion genom kronobetjeningens försorg;

att försäljningssumman icke må understiga 38,000 kronor; skolande högsta anbudets antaglighet i allt fall underställas Kongl. Maj:ts nådiga pröfning;

att det skall åligga pastoratsborna att, efter det försäljningen sålunda kommit till stånd, å för ändamålet kostnadsfritt upplåten tomt i Åmåls stad, hvilken tomt bör aflemnas fri från in-teckning, åt pastor låta uppföra boställshus, bestående af dels manbyggnad af den storlek och hufvudsakliga beskaffenhet i öfrigt, som den i ärendet företedda ritning utmärker, dels ock nödiga uthus af brygg-hus med bagarstuga, visthus, vedbod, vagnbod, stall och hemlighus, äfvensom i sammanhang dermed låta dränera och planera tomtplanen samt förse densamma med lämplig plantering, hvilka alla arbeten skola vara verkställda samt af vederbörande, efter Kongl. Maj:ts befallningshafvandes och domkapitlets förordnande, afsynade och godkända inom viss af Kongl. Maj:ts befallningshafvande förelagd tid;

att till bestridande af kostnaden för berörda arbeten må af ofvannämnda försäljningsmedel användas ett belopp af högst 13,000 kronor, hvilket belopp alltså omedelbart må komma församlingarna till godo;

att kyrkoherden skall vara berättigad att för tiden från det han afträdt nuvarande boställsgården, till dess det nya bostället kan af honom tillträdas, såsom hyresersättning af församlingarna uppbära ett belopp, motsvarande hvad som under tiden upplöper i ränta efter fyra procent om året å omförmälda byggnadskapital;

att af försäljningsmedlen skall afsättas tills vidare och intill dess Kongl. Maj:t annorlunda besluter ett belopp af 25,000 kronor, som ställas under kyrkorådets ansvar och förvaltning efter de för kyrkokassas medel antagna grunder, med rätt för kyrkoherden att, såsom ersättning för minskad boställsafkastning, å detta belopp uppbära ränta, dervid, och för den händelse nämnda räntemedel icke skulle uppgå till 1,000 kronor för år, församlingarna skola jemlikt sitt åtagande fylla hvad deri brister;

att hvad församlingarna på grund af bestämmelserna i nästföregående två moment hafva att utöfver tillgängliga räntemedel till kyrkoherden gälda, skall utgå genom uttaxering efter den för rösträtt å kyrkostämman bestämda grund;

att församlingarna åläggas för all framtid byggnads- och underhållsskyldighet i afseende å den nya pastorsgården i staden, utom för så vidt hus genom boställshafvarens vårdslöshet förderfvats eller förfallit;

att af det öfverskott, som, efter det kostnaden för pastorsgårdens byggande afräknats samt omförmälda fond å 25,000 kronor afsatts vid försäljningen af bostället Hanebol, kan uppstå, skall bildas en fond, att af vederbörande kyrkoråd särskildt bokföras och förvaltas i likhet med hvad beträffande kyrkokassas medel är stadgad;

samt att räntan af sistberörda fond, som icke får till sitt kapital förminskas, må af församlingarna tills vidare, och till dess Kongl. Maj:t annorlunda bestämmer, användas till boställets bebyggande och underhåll.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts, Min Allernådigste Konungs och Herres fränvaro, enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF.

G. F. Gilljam.

Utdrag af protokollet öfver ekklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 mars 1896.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena, grefve **DOUGLAS**,
 Statsråden: friherre **ÅKERHJELM**,
 GROLL,
 WIKBLAD,
 GILLJAM,
 friherre **RAPPE**,
 CHRISTERSON.
 WERSÅLL,
 ANNERSTEDT.

Departementschefen, statsrådet Gilljam anförde:

Ang. försäljning af nuvarande kyrkoherdebostället i Åmåls stads- och landsförsamlingars pastorat samt byggande af ny prestgård i Åmåls stad.

»Hos Eders Kongl. Maj:t har uti en den 8 oktober 1892 ingifven skrift dåvarande kyrkoherden i Åmåls stads- och landsförsamlingars pastorat kontraktsposten C. Gillgren, å pastoratsbornas vägnar, i underdånighet gjort framställning om försäljning af nuvarande kyrkoherdebostället derstädes $\frac{1}{2}$ mantal Hanebol samt om byggande i stället af prestgård i Åmåls stad.

Efter det vid en å bostället Hanebol den 10 september 1888 hållen ekonomisk besigtning påsynats reparationer å församlingarnas hus till belopp af 3,197 kronor 50 öre, att verkställas före den 1 oktober 1890, samt församlingarna åtsärskilde komiterade uppdragit att

taga befattning med frågan om sådana reparationer, hafva bemälda komiterade vid sammanträde den 23 april 1890, enär det för pastoratsborna i allmänhet och stadsförsamlingens medlemmar i synnerhet vore önskvärdt, att pastor bodde i staden och der hölle expeditionen tillgänglig, enhälligt beslutit föreslå pastoratsborna att söka få försälja nämnda boställshemman och i stället anskaffa boställsgård åt pastor i staden samt i sådant hänseende å af staden kostnadsfritt upplåten tomt uppföra dels ett boningshus af trä i två våningar med inredning till åtta rum och andra lägenheter, dels bryggghus med bagarstuga, dels ock nödiga uthus af vedskjul, hemlighus, stallrum och vagnbod, för hvilket allt jemte tomtens dränering och planering kostnaden af komiterade beräknats till 13,000 kronor, och skulle af försäljningssumman för Hanebol, hvilken enligt komiterades mening kunde antagas komma att uppgå till 30,000 å 35,000 kronor, främst utgå berörda nybyggnadskostnad, hvarefter återstoden skulle kapitaliseras och räntan deraf tillkomma pastor såsom ersättning för mistad afkomst af boställsjorden.

Församlingarna hafva å kyrkostämman den 26 maj 1890 till alla delar godkänt och antagit oförmälda förslag.

Till följd häraf har kontraktsprosten Gillgren uti nu förevarande underdåniga ansökning å församlingarnas vägnar anhållit om nådigt medgifvande till den sålunda beslutade försäljningen af bostället Hanebol och köpeskillingens disponerande för prestgårdsbyggnaden inom staden m. m. i enlighet med ofvan angifna bestämmelser; i sammanhang hvarmed kontraktsprosten Gillgren å pastorsembetets vägnar, enär staden vore centralt belägen inom pastoratet och jemväl landsförsamlingen hade fördel af att pastor vore der boende, till berörda framställning i underdånighet tillstyrkt nådigt bifall, likväl med det vilkor, att den del af köpeskillingen för Hanebol, som komme att afsättas i ändamål att pastor derå skulle erhålla räntan, icke understege 25,000 kronor, och att pastoratsborna tillförbundes ansvara pastor minst fyra procent årlig ränta härå såsom ersättning för mistad löningsjord.

Församlingarna, i anledning häraf hörda, förklarade å kyrkostämman den 4 december 1892, med vidhållande af sitt förut i ämnet fattade beslut, sig visserligen vilja låta sig angeläget vara att tillse, det försäljningssumman för Hanebol vid en eventuel försäljning deraf måtte blifva den högsta möjliga, men ansåge sig icke kunna ansvara för vare sig någon viss summa eller något minimibelopp af de räntemedel, som borde pastor tillkomma.

Härupå förklarade kyrkoherden Gillgren uti skrifvelse till domkapitlet, att han fasthölle ofvannämnda vilkor, och framhöll till stöd

derför, hurusom i saknad af den utaf honom föreslagna garantien det kunde inträffa, att, sedan från försäljningssumman för Hanebol utgått kostnaden för den nya pastorsgårdens byggande, öfverskottet blefve så ringa och räntefoten jemväl så låg, att pastors inkomst af räntan å sagda öfverskott icke komme att uppgå till mer än 600 kronor, under det afkastningen af boställsjorden borde i värde beräknas till 1,000 kronor, hvadan den föreslagna anordningen utan berörda förbehåll kunde komma att tillskynda pastor en afsevärd minskning i hans löneinkomster.

Församlingarna — som emellertid hos domkapitlet utverkat sig anstånd med fullgörande af de vid ofvan omförmälda ekonomiska besigtning föreskrifna reparationer, intill dess frågan om förläggande af pastorsgården till staden blifvit afgjord, men vid ny ekonomisk besigtning å bostället den 27 september 1892, dervid å manbyggnaden och församlingarnas öfriga hus påsynats reparationer för en beräknad kostnad af 3,945 kronor 50 öre äfvensom å pastors hus för 711 kronor, erhållit nytt föreläggande om husrötebristens afhjelpande — hafva väl sedermera vid flera under år 1893 hållna kyrkostämmor förehaft förslag om nybyggande af manhuset i Hanebol i enlighet med företedd, vid stämman den 26 november sistnämnda år enhälligt godkänd ritning, eller alternativt om en dylik byggnads uppförande å de två vestra tomterna i kvarteret litt. G inom den nya delen af Åmåls stad;

men, sedan, uti sakens så beskaffade skick, domkapitlet infordrat församlingarnas slutliga yttrande i anledning af hvad kontraktsprosten Gillgren uti sin ofvan berörda skrifvelse till domkapitlet andragit, hafva församlingarna i sådant hänseende genom beslut å kyrkostämman den 28 januari 1894, hvilket uppå deremot fullföljd talan blifvit genom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Elfsborgs län den 31 juli samma år meddelade, enligt handlingarnas föranledande o^{ch} öfverklagade resolution fastställdt, förbundit sig att, derest Eders Kongl. Maj:t i nåder medgäfvit bostället Hanebols försäljning, af eventuella köpeskillingen därför afsätta 25,000 kronor till stående kapital och att derå ansvara fyra procent årlig ränta till pastor såsom ersättning för mistad boställsjord; och hade vid stämman aflemnats ett af byggmästaren Joh. H. Larsson afgifvet skriftligt anbud att, i händelse af Eders Kongl. Maj:ts nådiga bifall till ansökningen om Hanebols försäljning, å föreslagen tomt i nya stadsdelen af Åmål uppföra pastorsbostad jemte ekonomihus i enlighet med föreslagna ritningar samt att till församlingen dessutom betala 25,000 kronor för Hanebols kyrkoherdeboställe i dess befintliga skick.

Uti härefter till domkapitlet afgifvet förnyadt yttrande har kontraktprosten Gillgren anført, bland annat, att sedan i följd af bergslagsbanans framdragande genom Åmåls stad folkmängden inom stadsförsamlingen betydligt ökats och en större rörlighet med afseende å flyttningar bland befolkningen försports m. m., under det landsförsamlingens folkmängd minskats, ett allt större behof gjort sig gällande att hafva pastors bostad och expedition förlagda till sjelfva staden i stället för på det fyra kilometer derifrån belägna Hanebol; att af sådan anledning pastor, enligt en med församlingarna träffad öfverenskommelse, alltsedan 1882 jemväl bott i staden och der hållit expedition tillgänglig; samt att församlingarnas beslut om inrättande af prestgård i staden äfven vore förestafvad af ekonomisk hänsyn, enär det ju vore öfverflödigt och olämpligt att åt pastor hålla en tidsenlig bostad å Hanebol, hvilken, då pastor fortfarande måste bo i staden, komme att stå obodd och fördenskull snart skulle förfalla.

På framställning af kontraktprosten Gillgren har värdering å bostället Hanebol den 29 juni 1894 af rådstufvurätten i Åmål med biträde af särskildt tillkallade skogsvärderingsmän hållits, dervid den å bostället växande ståndskog, efter specifik räkning och mätning, upptagits till ett värde af 37,345 kronor 91 öre samt egendomen i öfrigt, med en areal af 69 tunnland 16 kappland inegor och 257 tunnland skogsmark, till sammanlagdt 7,654 kronor 9 öre eller egendomen tillhoppa 45,000 kronor.

Utnämnde kyrkoherden L. J. Wahlbäck, hvilken efterträdt kontraktprosten Gillgren i pastorsbeställningen, har uti infordradt yttrande förklarar sig åtnöjas med hvad församlingarna å ofvan omförmälda kyrkostämman den 28 januari 1894 i ämnet beslutit.

Genom nådig remiss hafva underdåniga utlåtanden i ärendet blifvit inhemtade från domkapitlet, Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande samt kammarkollegium.

Af bemälda myndigheter har domkapitlet tillstyrkt, att försäljningen af Hanebol måtte i nåder beviljas med vissa af domkapitlet närmare angifna vilkor och bestämmelser.

Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande har meddelat åtskilliga upplysningar angående det nuvarande boställets tillkomst och i sådant hänseende omförmält, att, jemlikt de för Åmåls stad den 1 april 1643 utfärdade privilegier, till staden donerats för att till dess och dess borgerskaps allmänna gagn och bästa nyttjas och brukas sju uppgifna hemman, deribland ett mantal krono Åmåls stom och nu ifrågavarande $\frac{1}{2}$ mantal Hanebol; att, sedan Åmåls stad och socken, hvilka intill år

1655 tillhört Hasselskogs pastorat, erhållit särskild kyrkoherde, Kongl. Maj:t på stadens ansökning om hjälp till dennes uppehälle genom nådig resolution den 10 september 1664 förordnat, »att kyrkoherden en af de ofvanbemälda sex bondegårdar fri, för prestestommen, nådigst skall förunnas»; att, då donationshemmanet Åmåls stom, hvilket tillföre varit prestbol men indragits till kronan, blifvit af staden delvis användt till byggnadsplats och följaktligen icke kunde anslås till boställe åt kyrkoherden, nämnda nådiga resolution afsett, att något af de öfriga donationshemmanen i stället borde dertill användas; samt att i öfverensstämmelse härmed staden sedermera bestämt, att hemmanet Hanebol skulle till pastorsboställe begagnas; hvarefter Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande vidare anført, att den omständighet, att hemmanet Hanebol sålunda vore donationshemman, som på grund af nådig resolution anslagits till boställe åt kyrkoherden i Åmåls pastorat, emellertid icke torde utgöra hinder för bifall till ansökningen, derest dervid tillsåges, att de medel, som genom hemmanets försäljning erhöles, icke droges till främmande ändamål; samt att den af domkapitlet i sådant syfte föreslagna anordning otvifvelaktigt skulle blifva förmånlig ej mindre för pastoratsborna, för hvilka kyrkoherden derigenom blefve lättare tillgänglig, än ock för kyrkoherden sjelf, som, då Hanebol vore ett skogshemman med helt ringa åkerareal samt i anseende härtill lemnade indelningshafvaren blott obetydlig afkomst, skulle erhålla en väl behöflig tillökning i sina löneförmåner genom den ränteinkomst å en del af försäljningssumman för bostället, som skulle komma honom till godo; och har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande alltså jemväl för sin del i underdånighet förordat nådigt bifall till ansökningen på sätt domkapitlet hemställt.

Kammarkollegium, som funnit Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes uppgifter angående tillkomsten af nuvarande bostället i Åmåls pastorat bekräftas af hos kollegium tillgängliga handlingar, har dels rörande boställshemmanet Hanebol vidare meddelat, att detsamma, ehuru i administrativt hänseende tillhörande Åmåls stad, emellertid upptoges i 1877 års jordebok för Åmåls socken, dock utan att vara inberäknadt i socknens jordebokssumma och endast med anteckning: »donerad Åmåls stad»; samt att, så vidt kollegii handlingar utmärkte, hvarken någon särskild rotering vore bostället åsatt eller någon ränta deraf frinjuten; dels ock i underdånighet anført, att kollegium icke kunde annat än dela den af samtliga vederbörande uttalade uppfattning om lämpligheten af här ifrågasatta anordningen; att, ehuru, hvad anginge det för nuvarande boställets försäljning uppställda vilkor om rätt för kyrko-

herden att såsom ersättning för boställsjordens mistning årligen erhålla ett belopp af minst 1,000 kronor, denna ersättning syntes väl hög i betraktande deraf, att boställshemmanet vid löneregleringen beräknats lemna i afkomst endast 800 kronor och enligt uppgift vid den af rådstufvurätten i Åmål derå verkställda värdering numera skulle i arrende afkasta endast 500 kronor, kollegium dock, med hänsyn till det afsevärda gagn, boställets förflyttning måste anses medföra och då den antydda tillökningen i pastorans inkomster icke syntes oskälig, ansåge sig kunna i underdånighet förorda nådigt godkännande af berörda vilkor.

På grund af hvad i ärendet förekommit får jag i underdånighet tillstyrka, det Eders Kongl. Maj:t täcktes genom nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva:

att nuvarande kyrkoherdebostället i Åmåls stads- och landsförsamlingars pastorat $\frac{1}{2}$ mantal Hanebol må försäljas och bostadsgård åt kyrkoherden i pastoratet i stället inrättas inom Åmåls stad med iakttagande af följande vilkor och bestämmelser:

att försäljningen, som må afse bostället i dess befintliga skick, skall ske å offentlig, vederbörligen kungjord auktion genom kronobetjeningens försorg;

att försäljningssumman icke må understiga 38,000 kronor; skolande högsta anbudets antaglighet i allt fall underställas Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning;

att det skall åligga pastoratsborna att, efter det försäljningen sålunda kommit till stånd, å för ändamålet kostnadsfritt upplåten tomt i Åmåls stad, hvilken tomt bör aflemnas fri från in-teckning, åt pastor låta uppföra boställshus, bestående af dels manbyggnad af den storlek och hufvudsakliga beskaffenhet i öfrigt, som den i ärendet företedda ritning utmärker, dels ock nödiga uthus af brygghus med bagarstuga, visthus, vedbod, vagnbod, stall och hemlighus, äfvensom i sammanhang dermed låta dränera och planera tomtplanen samt förse densamma med lämplig plantering, hvilka alla arbeten skola vara verkställda samt af vederbörande, efter Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes och domkapitlets förordnande, afsynade och godkända, inom viss af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande förelagd tid;

att till bestridande af kostnaden för berörda arbeten må af ofvannämnda försäljningsmedel användas ett belopp af högst 13,000 kronor, hvilket belopp alltså omedelbart må komma församlingarna till godo;

att kyrkoherden skall vara berättigad att för tiden från det han afträdt nuvarande boställsgården, till dess det nya bostället kan af honom tillträdas, såsom hyresersättning af församlingarna uppbära ett

belopp, motsvarande hvad som under tiden upplöper i ränta efter fyra procent om året å omförmälda byggnadskapital;

att af försäljningsmedlen skall afsättas tills vidare, och intill dess Eders Kongl. Maj:t annorlunda besluter, ett belopp af 25,000 kronor, som ställas under kyrkorådets ansvar och förvaltning efter de för kyrkokassas medel antagna grunder, med rätt för kyrkoherden att, såsom ersättning för minskad boställsafkastning, å detta belopp uppbära ränta, dervid, och för den händelse nämnda räntemedel icke skulle uppgå till 1,000 kronor för år, församlingarna skola, jemlikt sitt åtagande, fylla hvad deri brister;

att hvad församlingarna på grund af bestämmelserna i nästföregående två moment hafva att utöfver tillgängliga räntemedel till kyrkostämman gälda, skall utgå genom uttaxering efter den för röst rätt å kyrkoherden bestämda grund;

att församlingarna åläggas för all framtid byggnads- och underhållsskyldighet i afseende å den nya pastorsgården i staden, utom för så vidt hus genom boställshafvarens vårdslöshet förderfvats eller förfallit;

att af det öfverskott, som, efter det kostnaden för pastorsgårdens byggande afräknats samt omförmälda fond å 25,000 kronor afsatts, vid försäljningen af bostället Hanebol kan uppstå, skall bildas en fond, att af vederbörande kyrkoråd särskildt bokföras och förvaltas i likhet med hvad beträffande kyrkokassas medel är stadgadt;

samt att räntan af sistberörda fond, som icke får till sitt kapital förminsкас, må af församlingarna tills vidare och till dess Eders Kongl. Maj:t annorlunda bestämmer, användas till boställets bebyggande och underhåll.»

Till hvad departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, lemna nådigt bifall; och skulle proposition i ämnet till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. A. vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

C. E. Blom.